

บทที่ 4

วิธีการวิจัย

4.1 วัสดุและอุปกรณ์

4.1.1 วัสดุ

1. ไบตะไคร้สด
2. สาหร่ายจืด
- 3 ไบมะนาวสด
4. ไททาเนียมไดออกไซด์ (Titanium dioxide, TiO_2) เกรดทางการค้า
5. น้ำยาล้างจานชนิดใสไม่มีสี
6. เมทานอล (Methanol) เกรดงานวิเคราะห์ BDH Laboratory Supplies, England
7. น้ำดีไอออนไนต์ (De-ionized water)
8. กรดอะซิติก (Acetic acid, CH_3COOH) ความบริสุทธิ์ 99.8%บริษัท วิทยาศาสตร์

จำกัด

9. อะซิโตน (Acetone, $(CH_3)_2CO$) ความบริสุทธิ์ 99.5% บริษัท แล็บสแกนเอเชีย

จำกัด

10. ไอโอดีน (iodine, I_2) ความบริสุทธิ์ 100% BDH Laboratory Supplies, England
11. Tin(IV) chloride pentahydrate ($SnCl_4 \cdot 5H_2O$) ความบริสุทธิ์ 99% (Lump) Aldrich
12. สารละลายอิมัลชัน Ferric chloride ($FeCl_3$) ในคลอโรฟอร์ม (Chloroform, $CHCl_3$)
13. โพแทสเซียมไอโอไดด์ (Potassium iodide, KI) ความบริสุทธิ์ 99% Aldrich
14. แผ่นกระจกใส ขนาด $10 \times 10 \text{ cm}^2$ หนา 3 mm
15. หลอดทดลอง บีกเกอร์ หลอดหยดสารและช้อนตักสาร
16. เทปกาวบางอย่างใส ขนาดความกว้าง 1 cm
17. ถ้วยบดสาร
18. ขวดสเปรย์พื้นละออง
19. เทียนไข

4.1.2 อุปกรณ์

1. เครื่องชั่งดิจิตอลทศนิยม 3 ตำแหน่ง ยี่ห้อ Mettler รุ่น PG 503-5
2. มัลติมิเตอร์ ยี่ห้อ Fluke รุ่น 197
3. เครื่อง UV/Vis Spectrophotometer ยี่ห้อ Perkin Elmer รุ่น Lamda 35
4. เตาเผาอุณหภูมิสูง รุ่น Furnace 6000
5. สปอตไลท์ ขนาด 500 W ชนิด J
6. นาฬิกาจับเวลา
7. เครื่องวัดค่าการส่องสว่าง (ลักซ์มิเตอร์)
8. เตาให้ความร้อน (Hot Plate) ยี่ห้อ Merit Tech
9. ไมโครมิเตอร์

4.2 วิธีการทดลอง

4.2.1 การเตรียมขั้วไฟฟ้าโปร่งใส

ทำความสะอาดเตาเผาอุณหภูมิสูง โดยการเปิดเตาเผาที่อุณหภูมิ 1,200 °C นานประมาณ 12 ชั่วโมง (เนื่องจากที่อุณหภูมิดังกล่าวจะทำให้การเผาไหม้สมบูรณ์เป็นการลดการปนเปื้อนจากเตาเผา) เมื่อเตาเย็นตัวลง นำกระจก (ขนาด 10×10 cm²) ที่ผ่านการทำความสะอาดด้วยอะซิโตน จัดวางบนวัสดุฐานรองทนอุณหภูมิสูงแล้วจึงบรรจุในเตาเผา ปรับอุณหภูมิเตาที่ 650 °C (เนื่องจากเราต้องการอุณหภูมิ 600 °C แต่ในการทดลองครั้งนี้ เราต้องทำการเปิดเตาเผาเพื่อนำกระจกที่เตรียมออกมาฉีดพื้นละอองสารละลาย SnCl₄ แล้วนำกลับเข้าไปจึงทำให้อุณหภูมิลดลงเพื่อเป็นการชดเชยอุณหภูมิที่หายไป จึงต้องปรับอุณหภูมิเตาที่ 650 °C) แล้วจึงเริ่มการเผา เมื่อได้อุณหภูมิตามกำหนด นำกระจกพร้อมฐานรองออกจากเตาและฉีดพื้นละอองสารละลาย SnCl₄ (ละลาย Tin(IV) Chloride Pentahydrate 30 กรัม ในเมทานอล 300 มล. บรรจุในขวดสเปรย์พื้นละออง) อย่างรวดเร็วจำนวน 3 ครั้งต่อแผ่น ดังภาพประกอบที่ 4-1 และนำกลับสู่เตาเผาทันที เผาต่ออีกประมาณ 2 นาทีก่อนนำออกมาฉีดพื้นละอองสารละลาย SnCl₄ และเผาซ้ำทำเช่นนี้รวม 15 รอบ จากนั้นปิดเตาเผาให้กระจกเย็นตัวกลับสู่อุณหภูมิภายในเตาเผา จะได้ขั้วไฟฟ้าโปร่งใสพร้อมใช้ (Tanaka and Suib, 1984) และนำมาวัดค่าความต้านทานเฉลี่ย พบว่าค่าความเฉลี่ยต่อระยะทางเท่ากับ 8.38 kΩ/cm

ภาพประกอบที่ 4-1 การฉีดพื้นละลายสารละลาย SnCl_4 เพื่อทำให้เกิดการนำไฟฟ้าบนกระจก

4.2.2 การเตรียมสารละลายคลอโรฟิลล์

ในงานวิจัยนี้ได้ทดสอบคลอโรฟิลล์จากใบไม้ของพืช 3 ชนิด ด้วยกันคือจากใบมะนาว ใบตะไคร้และสาหร่ายจิ้งฉ่าย การเตรียมคลอโรฟิลล์ที่ใช้ในการทดสอบค่าการดูดกลืนนี้เตรียมโดยใบของมะนาว ใบตะไคร้และสาหร่ายจิ้งฉ่าย โดยตัดเป็นชิ้นเล็กๆ แช่ในอะซิโตนจำนวน 50 มล. ในขวดขนาด 100 มล. มีฝาปิดสนิท เขย่าขวดอย่างแรงประมาณ 200 ครั้งเพื่อให้ชิ้นใบมะนาว ใบตะไคร้สดและสาหร่ายจิ้งฉ่าย สัมผัสกับอะซิโตนให้ทั่ว จากนั้นตั้งไว้ 24 ชั่วโมง กรองเก็บสารละลายสีเขียวที่ได้ทั้ง 2 ชนิดจากใบมะนาว ใบตะไคร้และสีม่วงแก่จากสาหร่ายจิ้งฉ่าย ทดสอบวัดค่าการดูดกลืนแสงด้วยเครื่อง UV/Vis Spectrophotometer โดยใช้อะซิโตนเป็น Blank และคลอโรฟิลล์ที่ได้จากการสกัดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นคายเซนซิไทเซอร์

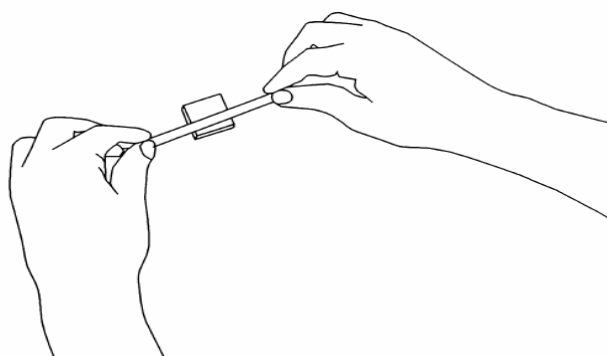
ภาพประกอบที่ 4-2 UV/Vis Spectrophotometer และลักษณะของสารละลายคลอโรฟิลล์

จากผลการวัดค่าการดูดกลืนแสง (ผลอยู่ในบทที่ 5) พบว่าค่าการดูดกลืนแสง ที่ได้มีค่าใกล้เคียงกันและมีค่าการดูดกลืนแสง อยู่ในช่วงวิลิเบิลไลท์ทั้ง 3 ชนิด ค่าการดูดกลืนแสง ที่ได้มีค่าใกล้เคียงกันมาก ผู้วิจัยจึงของเลือกใช้พีชที่สะดวกต่อการดำเนินงานวิจัยของผู้วิจัยเอง โดยจะเลือกใช้ใบมะนาว ในการนำมาทำเป็นตัวเซนซีไทเซออร์สำหรับเซลล์แสงอาทิตย์ที่ได้สร้างขึ้น

4.2.3 การเตรียมเซลล์แสงอาทิตย์ (Smestad and Gratzel, 1998)

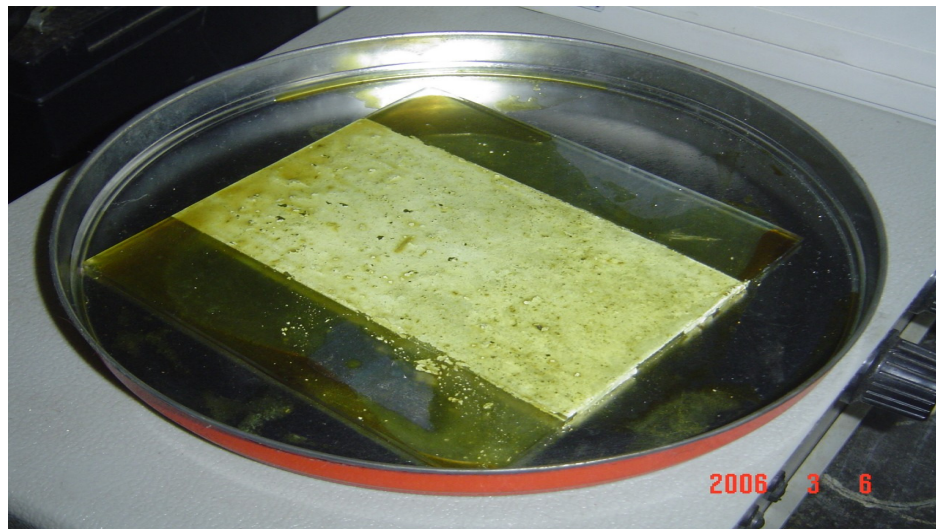
ขั้นที่ 1 บด TiO_2 จำนวน 10 กรัม ในถ้วยบดสารระหว่างทำการบดค่อยๆหยดกรดอะซิติกเจือจาง (กรดอะซิติก 0.1 mL ใน น้ำดีไอออนไนด์ 100 mL, 50 mL) ทีละน้อยๆลงไป ทำการบดจนกระทั่งได้ TiO_2 ที่มีความละเอียดมากพอโดยการสังเกตด้วยสายตา เติมน้ำยาล้างจานลงไปเล็กน้อยจนให้เข้ากับผง TiO_2 ก่อนหน้านั้นจนได้เป็นของผสมลักษณะคล้ายโคลนเหลว

ขั้นที่ 2 นำขั้วไฟฟ้าโปร่งใสที่เตรียมได้ ติดเทปกาวบางใสบนด้านที่นำไฟฟ้าของขั้วไฟฟ้าโปร่งใส ที่บริเวณริมด้านข้าง 2 ข้างตรงข้ามกันของแผ่นขั้วไฟฟ้าหนาจำนวน 5 ชั้นเทป เพื่อกำหนดพื้นที่บริเวณตรงกลางแผ่นขั้วไฟฟ้าโปร่งใสให้มีพื้นที่ประมาณ 70 cm^2 เทของเหลวคล้ายโคลนของ TiO_2 ที่เตรียมได้ในบริเวณนี้ ใช้หลอดแก้วปาดให้โคลนเหลว TiO_2 กระจายทั่วพื้นที่และปาดผิวหน้าให้เรียบเสมอกับระดับของชั้นเทปที่ติดไว้ซึ่งมีความหนาประมาณ $250 \pm 10 \mu\text{m}$ ดังภาพประกอบที่ 4-3 จากนั้นทำให้แห้งโดยวางหงายด้านเคลือบ TiO_2 ขึ้น บนเตาให้ความร้อนโดยใช้ความร้อนสูงสุดนาน 1 ชั่วโมง นำออกจากเตา รอให้เย็นตัวลงกลับสู่อุณหภูมิห้อง แล้วจึงนำไปแช่ในสารละลายคลอโรฟิลล์ที่สกัดเตรียมไว้ นาน 24 ชั่วโมง ดังภาพประกอบที่ 4-4 นำออกจากสารละลายคลอโรฟิลล์และปล่อยให้แห้งที่อุณหภูมิห้อง

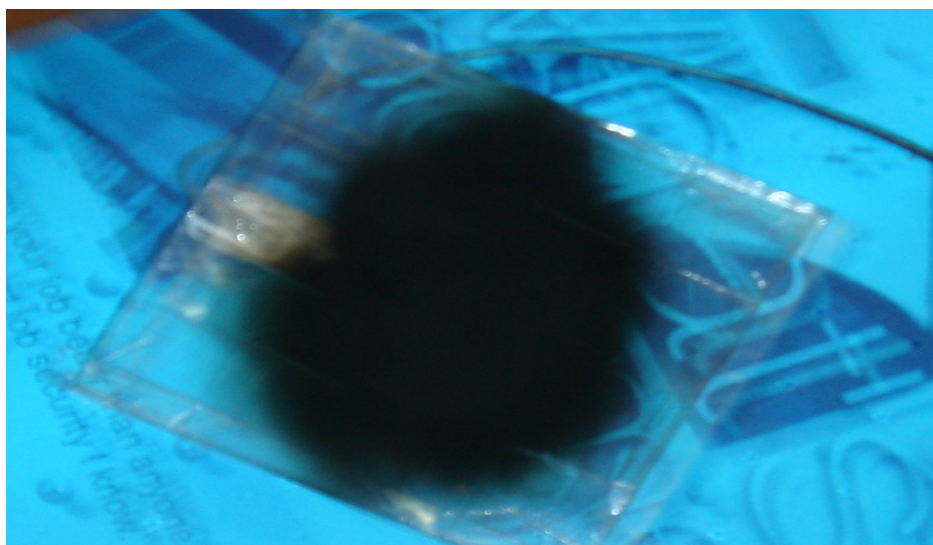
ภาพประกอบที่ 4-3 การเคลือบของผสมเข้มข้น TiO_2 บนกระจกนำไฟฟ้าที่เตรียม

(ที่มา: Smestad. and Gratzel, 1998)

ภาพประกอบที่ 4-4 แผ่นขั้วไฟฟ้าโปร่งใสที่มี TiO_2 เคลือบอยู่มาแช่ในสารละลายคลอโรฟิลล์

ขั้นที่ 3 นำขั้วไฟฟ้าโปร่งใสอีกแผ่นหนึ่ง ติดด้วยเทปกาวบางเช่นเดียวกับขั้วไฟฟ้าก่อนหน้า จากนั้นด้านที่นำไฟฟ้าอันบนเปลวไฟจากเทียนไขเพื่อให้เกิดเขม่าดำเกาะติดทั่วทั้งแผ่น โดยสังเกตได้จากสีดำที่เกิดขึ้นดังภาพประกอบที่ 4-4 เพื่อทำเป็นเคาเตอร์อิเล็กโทรด (Counter Electrode) ซึ่งจะทำหน้าที่ให้อิเล็กตรอนกับสารละลายอิเล็กโทรไลต์และรับอิเล็กตรอนจากวงจรภายนอก เพื่อให้กระแสไฟฟ้าไหลครบวงจร

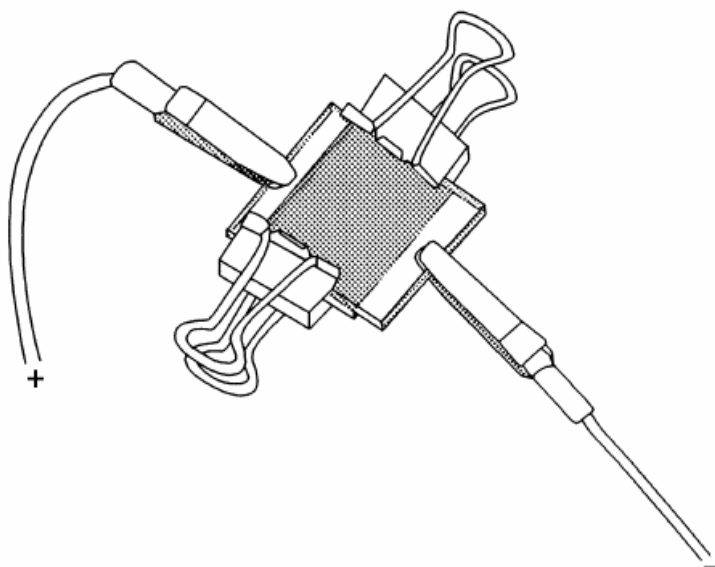
ภาพประกอบที่ 4-5 แผ่นขั้วไฟฟ้าโปร่งใสที่เคลือบด้วยเขม่าดำ

ขั้นที่ 4 การสร้างเซลล์แสงอาทิตย์

เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดที่ 1 นำแผ่นขั้วไฟฟ้าโปร่งใสด้านที่เคลือบด้วยของผสม TiO_2 และคลอโรฟิลล์ (จากขั้นที่ 2) ประกบเยื้องกันกับแผ่นขั้วไฟฟ้าโปร่งใสด้านที่เคลือบด้วยเขม่าดำ (จากขั้นที่ 3) โดยใช้คลิปหนีบแผ่นขั้วไฟฟ้าทั้งสองเข้าด้วยกัน และให้มีพื้นที่สำหรับการต่อเชื่อมสายไฟฟ้า ดังภาพประกอบที่ 4-5 หยดด้วยสารละลาย KI/I_2 (เตรียมโดยใช้ KI จำนวน 10 กรัม ในน้ำดีไอออนไนต์ 100 มล. ละลาย I_2 จำนวน 5 กรัม) จำนวน 10 หยด ระหว่างแนวประกบแล้วจึงนำไปทดสอบ

เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดที่ 2 นำแผ่นขั้วไฟฟ้าโปร่งใสด้านที่เคลือบด้วยของผสม TiO_2 และคลอโรฟิลล์ วางคว่ำด้านเคลือบให้อยู่เหนือของแข็งไอโอดีนจำนวน 10 กรัม ในภาชนะปิดสนิท เป็นเวลานาน 3 วัน (ภาพประกอบที่ 4-6) ก่อนนำมาประกบเยื้องกันกับแผ่นขั้วไฟฟ้าด้านที่เคลือบด้วยเขม่าดำ หนีบด้วยคลิป และนำไปทดสอบประสิทธิภาพ

เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดที่ 3 นำแผ่นขั้วไฟฟ้าโปร่งใสด้านที่เคลือบด้วยของผสม TiO_2 และคลอโรฟิลล์ หยดด้วยสารละลายอิมัลชัน FeCl_3 ในคลอโรฟอร์มจนทั่วแล้วปล่อยให้แห้งที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 3 วัน ก่อนนำมาประกบเยื้องกันกับแผ่นขั้วไฟฟ้าด้านที่เคลือบด้วยเขม่าดำ หนีบด้วยคลิป และนำไปทดสอบ

ภาพประกอบที่ 4-6 การประกบกันของด้านที่มี TiO_2 และด้านที่มีเขม่าดำ (ที่มา: Smestad. and Gratzel, 1998)

ภาพประกอบที่ 4-7 การให้ไอระเหยของ I_2 บนแผ่นขั้วไฟฟ้าโปร่งไส้ด้านที่มี TiO_2 เคลือบอยู่

4.3 การวัดการตอบสนองต่อแสง

ใช้สปอตไลท์ขนาด 500 W เป็นแหล่งกำเนิดแสงของการทดลองนี้ โดยตำแหน่งความสูงของสปอตไลท์เหนือเซลล์แสงอาทิตย์เท่ากับ 60.00 ± 0.05 cm และปรับค่าการส่องสว่างของแสงที่ 1,000 Lux โดยทดสอบด้วยเครื่องวัดค่าการส่องสว่าง (ลักซ์มิเตอร์) ก่อนทำการทดลองเพื่อให้ได้ค่าการส่องสว่าง 1,000 Lux ตามที่ต้องการ และทำการทดลองเฉพาะเวลากลางคืนในห้องมืด เพื่อควบคุมแสงจากแหล่งรบกวนจากแหล่งอื่น ทำการวัดค่าแรงดันไฟฟ้าวงจรเปิดของเซลล์แสงอาทิตย์ที่เตรียมได้ทั้ง 3 ชนิด ในที่สว่าง (1,000 Lux) และในที่มืด (0 Lux) ในที่มืดกระทำภายใต้กล่องทึบแสงที่ผ่านการปรับเทียบค่าการส่องสว่างเท่ากับ 0 Lux (Curri, *et. al.*, 2003)

4.3.1 การวัดในสถานะที่มีค่าการส่องสว่างที่ 1,000 Lux

ทำวัดค่าแรงดันไฟฟ้าวงจรเปิด โดยให้สปอตไลท์ส่องตั้งฉากการเซลล์แสงอาทิตย์ทั้ง 3 ชนิดโดยการทดลองครั้งที่ 1 คือเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สารละลาย KI/I_2 ทำการทดลองซ้ำ 3 ครั้งโดยแต่ละครั้งก่อนการทดสอบหยดสารละลาย KI/I_2 ประมาณ 10 หยด การทดลองครั้งที่ 2 คือเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้ไอของ I_2 ทำการทดลองซ้ำ 3 ครั้ง การทดลองครั้งที่ 3 คือเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้ $FeCl_3$ ทำการทดลองซ้ำ 2 ครั้ง ก่อนทำการทดลองทุกครั้งจะต้องปรับเทียบค่าการส่องสว่างให้ได้ 1,000 Lux ทุกการทดลอง (โดยแต่การทดลองจะห่างกันประมาณ 15 วัน) ดังภาพประกอบที่ 4-8

ภาพประกอบที่ 4-8 การวัดค่าแรงดันไฟฟ้าวงจรเปิดที่ค่าการส่องสว่างที่ 1,000 Lux

4.3.2 การวัดในสถานะที่มีความเข้มแห่งการส่องสว่างที่ 0 Lux

ทำวัดค่าแรงดันไฟฟ้าวงจรเปิดทุกๆ 1 นาที ต่อจากการวัดในสถานะความเข้มแห่งการส่องสว่างที่ 1,000 Lux ไปจนถึงนาฬิกาที่กำหนดไว้ในแต่ละการทดลอง โดยก่อนทำการทดลองทุกครั้งจะต้องปรับเทียบค่าการส่องสว่างให้ได้ 0 Lux ของทุกการทดลอง ดังภาพประกอบที่ 4-7

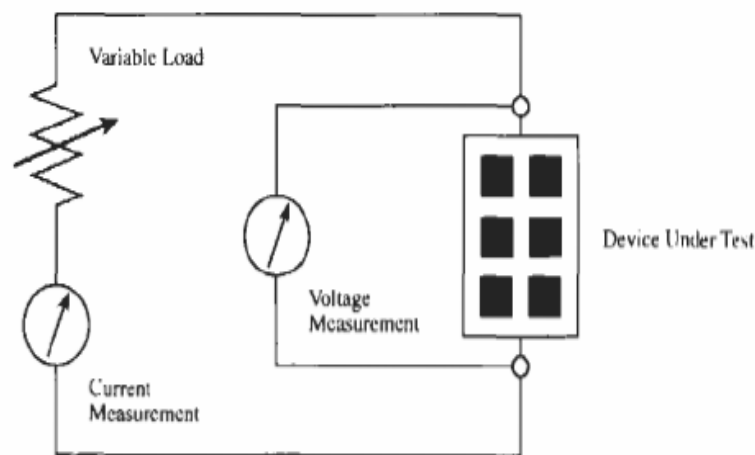
ภาพประกอบที่ 4-9 การวัดค่าแรงดันไฟฟ้าวงจรเปิด ภายใต้ ค่าการส่องสว่าง 0 Lux

4.3.3 การวัดการตอบสนองต่อแสง ของแสงอาทิตย์

ทำการทดสอบเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้ไอของ I_2 ณ ช่วงเวลาที่แสงอาทิตย์มีค่าการส่องสว่างมากที่สุด คือ เวลาประมาณ 13 นาฬิกา และทำการทดลองเช่นเดียวกันกับการวัดแบบค่าการส่องสว่างที่ 1,000 Lux โดยทำการวัดค่าแรงดันไฟฟ้าวงจรเปิดทุกๆ 1 นาที จนครบ 20 นาทีและวัดค่าแรงดันไฟฟ้าวงจรเปิด ต่อจากการทดลองครั้งแรกทุกๆ 1 นาที จนครบ 80 นาที ให้ค่าการส่องสว่าง 0 Lux กระทำโดยใช้กล่องทึบแสงปิดกันแสงและการปรับเทียบค่าการส่องสว่าง 0 Lux ใช้ลักซ์มิเตอร์วัดค่าการส่องสว่างก่อนทำการทดสอบ

4.4 การวัดประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดคายเซนซีไทเซอร์

นำเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้ไอของ I_2 ที่เตรียม มาต่อเป็นวงจรดังภาพประกอบที่ 4-8 เพื่อวัดค่ากระแสและค่าแรงดันไฟฟ้าที่ค่าความต้านต่าง ๆ จนได้กราฟดังแสดงในภาพประกอบที่ 3-3 แล้วจึงนำค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ มาคำนวณค่าประสิทธิภาพ ด้วยสมการ (3.34)

ภาพประกอบที่ 4-10 วงจรทดสอบประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์
(ที่มา:Markvart and Castaner, 2003)

$$\eta = \frac{P_{\max}(W)}{\text{Area}(m^2) \times P_{in}(W/m^2)} \times 100\%$$

η : ประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์

$P_{\max}(W)$: กำลังไฟฟ้าเอาต์พุตสูงสุด

$\text{Area}(m^2)$: พื้นที่รับแสง

$P_{in}(W/m^2)$: ความเข้มแสงที่ตกกระทบเซลล์

โดย $P_{\max}(W)$ จะได้จาก $I_{\max}$ และ $V_{\max}$ เมื่อ $I_{\max}$ คือค่ากระแสไฟฟ้าสูงสุด และ $V_{\max}$ คือค่าแรงดันไฟฟ้าสูงสุด